

Kex- och skofabrikerna, som var Örebro's signum, har för länge sedan tystnat. Kvar står stadens centrala stolthet och mesta symbol – slottet. Efter cirka 700 år i mörker, framträder nu dess kvaliteter i nytt ljus. Slottet har fått en kvälls- och nattdräkt, signerad Ljusarkitektur.

Stolt slott

TEXT SUSANNE HELGESON FOTO MIKAEL SILKEBERG

Örebro slott har inbjudande, runda, mjuka former. Med anor från 1300-talet vilar det stolt på en holme i Svartåns mörka vatten mitt i stadens hjärta. Från början ett fängelse och enkel försvarsborg, under Vasa-tiden förvandlat till ett praktfullt, kungligt residens. Slottet är statligt byggnadsminne sedan 1935 och inte bara stadens, utan hela regionens kanske viktigaste symbol. När

de tidigare, för regionen så kända kex- och skoindustrierna försvann blev slottet ännu viktigare och aktiviteterna är idag fler än någonsin vilket ger ett levande, modernt och särdeles tillgängligt slott. Lika mycket turistmagnet som populär konferensplats hyser byggnaden även en rad olika företag. Dessutom erbjuds bland annat mat och dryck, visningar, utställningar, teaterupplevelser, »

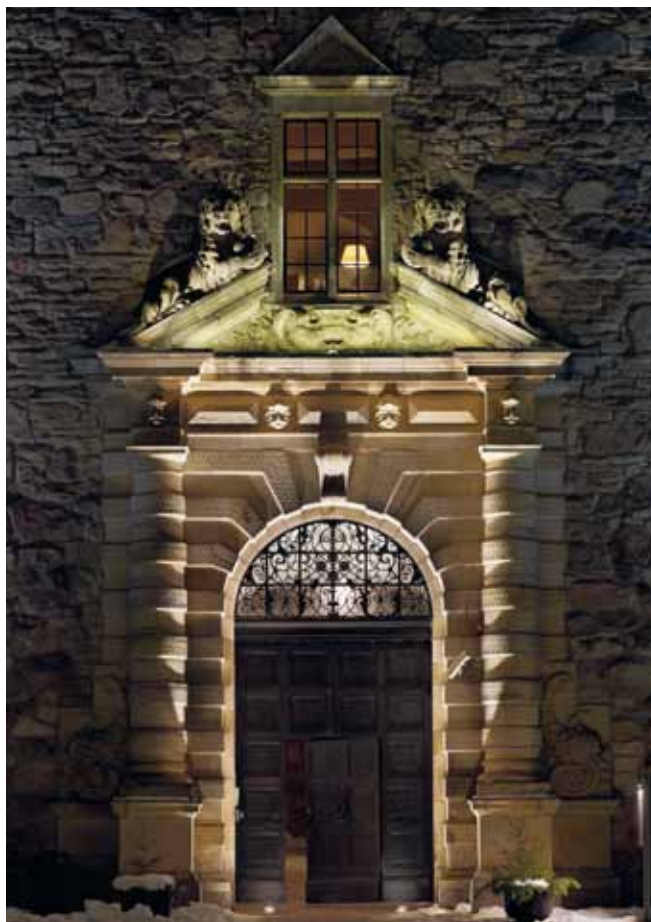
EFTER 700 ÅR I MÖRKER framträder nu Örebro slott i nytt ljus, signerat Ljusarkitektur.

FASADENS STRUKTUR.

Med sin ljussättning vill Ljusarkitektur förstärka och förmedla materialiteten, den skrovliga stenen, i slottets fasad.

ENTRÉ. I det rikt smyckade entrépartiet har varje liten detalj förstärkts.

» barnkalas och mordgåtor. På vällen runt omkring står kanoner och inuti residerar länets landshövdingar sedan 1760-talet.

VILLE INTE BELYSA SLOTTET FÖRST

Den 3 mars i år invigdes en ny epok i Örebro slotts långa historia. Den kvälls- och nattupplysta som ytterligare stärker slottets närvaro i staden. Projektets första frö såddes när Ljusarkitekturs Kai Piippo föreläste i Örebro 2006 och träffade den lokale entreprenören och eldsjälen Erik B. Löfgren, vars företag huserar på slottet. De talade om att kunna väcka frågan om en modern belysning av slottet under dygnets mörka

delar och när de tog kontakt med dåvarande slottsarkitekt visade sig att denne var ointresserad. Några år gick och frågan väcktes på nytt då Tina Wik tog plats på slottsarkitektposten och kontaktade Statens fastighetsverk, SFV, i ärendet.

– Analysen som tidigare gjorts, att slottet inte ska belysas för att det aldrig varit belyst, menar jag är felaktig. Staden var ju inte heller belyst tidigare i historien och det är viktigt att behålla och förstärka balans och harmoni mellan stad och slott, att inte förlora kontakten mellan dem, förklarar Tina Wik, Wik Arkitekter, sin positiva inställning till belysning, som idag kan göras på ett mer raffinerat sätt än tidigare med de nya »

BELYST DETALJ i entrén.

DE RUNDA FORMERNA av slottet förstärks genom att sidbelysa tornen. Vattnet fungerar som reflektor på två av fasaderna.

» Ljuskällorna som nu finns på marknaden.

Hösten 2008 gick så uppdraget till Ljusarkitektur, då Kai Piippo och hans kollega Deike Canzler började projektera kvälls- och nattbelysning för slottet.

– Jag har aldrig varit med om ett projekt i Sverige med så många involverade. Riks- och länsantikvarieämbetena, SFV, kommunen, slottsarkitekten, elprojektörerna Ramböll, installatörerna Browik, projektledare Sweco och vi. Men det var ändå en otroligt smidig process, berättar Kai Piippo och beskriver den kreativa processen med ett annorlunda sätt att ställa frågan.

VILLE FÖRMEDLA FASADENS MATERIAL

– Vi förhöll oss ödmjuka inför byggnaden och dess långa historik och istället för att fråga oss hur vi ville att slottet skulle se ut, vände vi på frågan och lyssnade på slottet hur det ville bli belyst. Vi tog fram ljusdesignkonceptet genom noggrant utförda och dokumenterade provbelysningar. Bland annat ville vi förstärka och förmedla materialiteten i slottets fasad – den skrovliga stenen. Det fick inte bli en platt eller en alltför dramatiskt belysning, fortsätter han och tillägger att de runda formerna förstärktes genom att sidbelysa tornen. I det rikt smyckade entrépartiet har varje liten detalj i form av bland annat lejon och ansikten förstärkts liksom slottets tak.

Som varje samtida belysning bör vara är Örebro slotts mycket miljövänlig i bemärkelsen energisnål. Tre fjärdedelar LED och resten metallhalogen av de cirka 100 armaturerna som dagligen tänds vid skymningen och lyser till midnatt vardagar och senare under helg. Sedan tar en ny ljussättning över med bara två armaturer och användning av vattnet som reflektor på två av fasaderna. Installerad effekt är endast 2 150 W och den beräknade förbrukning cirka 3 800 kWh per år.

Monteringsarbetet, med många specialgjorda infästningar, var minst sagt krävande i den skyddade miljön och för att undvika borrning har endast befintliga elledningar använts.

– Sammanfattningsvis är jag mycket stolt över resultatet – bland det bästa vi gjort. Justeringar gjordes in i det sista och vi provbelyste fem gånger för att få fram exakt placering av armaturerna, säger Kai Piippo.

Tina Wik menar att belysningen förstärkt slottets närvaro på sin centrala plats i staden.

– Målet var ju att bättre infoga slottet i stadsbilden även när det är mörkt och att få det att kännas mer levande. Murarnas kraft har lyfts fram liksom slottets karaktär och volymen.

På frågan om hon, liksom de flesta örebroare, känner till slottets spöke Madame Segelberg vars gråklädda gestalt ses vandra runt i salarna, svarar hon ja.

– Men jag har aldrig sett henne. Vi får väl hoppas att den nya belysningen inte skrämmer bort henne. □

FAKTA

UPPDRAGSGIVARE

SFV, Tobias Skelander

ANSVARIG LJUSDESIGNER

Kai Piippo, PLDA

PROJEKTLEDANDE LJUSDESIGNER

Deike Canzler, MSc Lighting design

MEDVERKANDE LJUSDESIGNER

Lina Färje, SAR/MSA

SLOTTSARKITEKT

Tina Wik, SAR/MSA

ELINSTALLATÖR

Browik Installation AB, projektledare
Kristian Nylander

EL-PROJEKTÖR

Ramböll Sverige AB,
projektledare Ewe Olofsson

PROJEKT INITIATIVTAGARE

INNAN SFV TOG ÖVER
Cognosco AB, Erik Löfgren

PROJEKTLEDARE BYGG

Sweco Management AB,
Mikael Wetterstrand
Länsantikvarie representerades
av Anneli Borg, Länsmuseum Örebro

ENDAST TRE OLIKA

LJUSKÄLLOR HAR ANVÄNTS

Metallhalogen 35 W / 70 W, lysrör 2 x 28 W
och LED 3 W / 12 W / 16 W / 48 W

ARMATURLEVERANTÖRER

Erco, iGuzzini, Aldabra (Annell), Flux,
Elektroskandia, Thorn, Philips och Jenaro